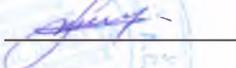

Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка
Навчально-науковий інститут історії, права та міжнародних відносин
Кафедра права та публічного управління

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор ННІ історії, права та
міжнародних відносин

 Олександр ЖУКОВ

«29» серпня 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ФІНАНСОВЕ ПРАВО

Галузь знань D Бізнес, адміністрування та право

Спеціальність D8 Право

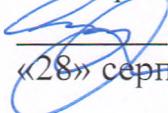
Освітньо-професійна програма Право

Перший рівень вищої освіти

Мова навчання українська

ПОГОДЖЕНО

Голова науково-методичної
комісії ННІ історії, права та
міжнародних відносин

 Світлана МОЦАК

«28» серпня 2025 р.

Розробник:

Мирославський С.В. – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри права та публічного управління

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри права та публічного управління
Протокол № 1 від «28» серпня 2025 р.

Завідувач кафедри
кандидат педагогічних наук, доцент

Олена ІВАНІЙ

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань D Бізнес, адміністрування та право	Обов'язкова
		Рік підготовки:
Загальна кількість годин – 90	Спеціальність D8 Право	1-й
		Семестр
		2-й
		Лекції
		20 год.
		Практичні, семінарські
		20 год.
		Лабораторні
		0 год.
		Самостійна робота
		48 год.
		Консультації:
2 год.		
Вид контролю: залік		

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Метою вивчення дисципліни «Фінансове право» є формування у здобувачів вищої освіти логічно завершених базових теоретичних знань про правове регулювання фінансових відносин, фінансову систему держави, фінансовий контроль та інші правові інститути фінансового права; практичних навичок щодо застосування законодавства у сфері бюджетних відносин, державних доходів, державного кредиту, державних видатків, банківських відносин, валютної системи та валютного регулювання.

Навчальна дисципліна спрямована на формування таких визначених освітньо-професійною програмою **загальних компетентностей**:

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 8. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК 16. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.

Навчальна дисципліна спрямована на формування таких визначених освітньо-професійною програмою **спеціальних компетентностей**:

СК 7. Здатність застосовувати норми та інститути права, щонайменше з таких галузей, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, трудове право, кримінальне і кримінальне процесуальне право.

СК 11. Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.

СК 12. Здатність аналізувати правові проблеми та обґрунтовувати правові позиції.

СК 13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ.

СК 17. Знання і розуміння основ правового регулювання обігу публічних грошових коштів.

Навчальна дисципліна спрямована на формування визначеної освітньо-професійною програмою **інтегральної компетентності**, а саме: здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі у галузі правничої діяльності.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Навчальна дисципліна «Фінансове право» взаємопов'язана з такими навчальними дисциплінами, як «Загальна теорія права», «Конституційне право».

3. Результати навчання за дисципліною

РН 3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.

РН 5. Давати короткий правовий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю.

РН 6. Оцінювати недоліки і переваги певних правових аргументів, аналізуючи відому проблему.

РН 7. Складати та узгоджувати план власного прикладного дослідження і самостійно збирати матеріали за визначеними джерелами.

РН 12. Доносити до респондента матеріал з певної правової проблематики доступно і зрозуміло.

РН 13. Знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.

РН 18. Застосовувати в професійній діяльності основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи.

РН 19. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.

РН 20. Виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки.

4. Види навчальних занять та контрольні заходи з дисципліни

Організація і проведення поточного, семестрового контролю здобувачів вищої освіти здійснюється відповідно до нормативної бази Університету. Дистанційні технології навчання передбачають здійснення взаємодії між учасниками освітнього процесу як асинхронно, так і синхронно в часі. Дистанційна комунікація учасників освітнього процесу здійснюється через систему управління навчанням університету платформу Moodle, відеоконференції ZOOM, Google Meet.

Види навчальних занять

Лекція – вид навчальних занять, призначена для засвоєння теоретичного матеріалу. Лектор зобов'язаний дотримуватися робочої програми навчальної дисципліни щодо тем лекцій та їх змісту, але має право вибору щодо дискусійних трактувань навчального матеріалу, форм і засобів доведення його до здобувачів вищої освіти.

Робочою програмою навчальної дисципліни передбачені як практичні, так і семінарські заняття.

Практичне заняття – вид навчального заняття, на якому викладач організує детальний розгляд здобувачами вищої освіти окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та формує вміння їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання здобувачем вищої освіти відповідно сформульованих завдань. Практичне заняття включає проведення попереднього контролю знань, умінь і навичок здобувачів вищої освіти, постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення за участю

здобувача вищої освіти, розв'язання завдань з їх обговоренням, розв'язання контрольних завдань, їх перевірку, оцінювання.

Семинарське заняття – вид навчального заняття, на якому викладач організовує дискусію за попередньо визначеними проблемами, до яких здобувачі вищої освіти готують тези виступів на підставі індивідуально виконаних завдань (рефератів, есе тощо).

На семінарському занятті викладач оцінює якість виконання здобувачами вищої освіти індивідуальних завдань, їх виступи, активність у дискусії, вміння формулювати і відстоювати свою позицію тощо.

Самостійна робота є основним засобом засвоєння здобувачем вищої освіти навчального матеріалу в час, вільний від аудиторних навчальних занять. Метою СР здобувача вищої освіти є системне і послідовне засвоєння в повному обсязі навчальної програми та формування у здобувачів вищої освіти самостійності у здобутті і поглибленні знань, що сприятиме підвищенню конкурентоспроможності майбутніх фахівців на світовому ринку праці.

Зміст СР здобувача вищої освіти визначається робочою програмою навчальної дисципліни, методичними матеріалами, завданнями для виконання. Під час роботи заплановані завдання виконуються студентом під методичним керівництвом викладача, але без його безпосередньої участі.

Об'єктом додаткового заохочення здобувачів за рішенням кафедри може бути виконання інших видів робіт: участь у роботі студентських наукових конференцій, підготовка та публікація результатів наукового студентського дослідження.

В Університеті передбачено можливість перезарахування результатів неформальної та/або інформальної освіти відповідно до Положення про порядок визнання результатів навчання у неформальній та/або інформальній освіті у Сумському державному педагогічному університеті імені А.С.Макаренка.

Навчальним планом передбачена консультація як вид навчального заняття, на якому здобувач вищої освіти отримує відповіді від викладача на конкретні запитання або пояснення певних теоретичних положень чи аспектів їх практичного застосування.

Контрольні заходи включають поточний і підсумковий контроль.

Поточний контроль здійснюється під час проведення навчальних занять і має на меті перевірку рівня засвоєння здобувачем вищої освіти навчального матеріалу.

Поточний контроль може проводитися у формах усного, письмового або письмово-усного, експрес-контролю чи комп'ютерного тестування, колоквиуму, оцінювання виступів на практичних/семинарських заняттях, ділових чи імітаційних ігор тощо, як під час навчальних занять, так і самостійної роботи.

Дозвіл на дострокове складання диференційованого заліку надається директором Навчально-наукового інституту історії, права та міжнародних відносин, якщо на момент подання заяви здобувач отримав не менше 50% від максимальної можливої кількості балів за результатами поточного контролю з навчальної дисципліни.

Здобувач вищої освіти може бути не допущений до семестрового контролю, якщо у встановлені графіком освітнього процесу терміни він не підтвердив опанування на мінімальному рівні результатів навчання, оцінювання яких, згідно з робочою програмою навчальної дисципліни, має відбутися під час семестру.

Студентам, які одержали під час сесії незадовільні оцінки, дозволяється ліквідувати академічну заборгованість, як правило, до початку наступного семестру. Повторне складання заліку допускається не більше двох разів: один раз викладачу, другий — комісії, яка створюється директором ННІ історії, права та міжнародних відносин.

4.1. Критерії оцінювання видів роботи для поточного контролю

Критеріями оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти є:

- для усних відповідей: повнота розкриття питання; логіка викладу; використання основної та додаткової літератури, судової практики; вміння робити порівняння та висновки;
- для виконання письмових завдань: повнота розкриття питання; цілісність, системність, логічність, вміння формулювати висновки.
- для самостійної роботи: вміння здобувачів орієнтуватися в інформаційних потоках, працювати з науковими джерелами, добирати та узагальнювати матеріали, необхідні для вирішення визначеного кола завдань, аналізувати наукові публікації за визначеною тематикою; рівень самостійної підготовки студентів із певних тем, самостійне виконання завдань.

Оцінювання результатів аудиторної роботи здійснюється за наступними критеріями:

Оцінювання результатів аудиторної роботи здійснюється за наступними критеріями:

- доповідь (виступ на задану тему) – від 1 до 5 балів;
- експрес опитування – від 1 до 5 балів;
- розв’язання кейсу, задачу – від 1 до 5 балів;
- тестування (з набору суджень вибрати вірні) – від 1 до 5 балів;
- наукова робота (есе, реферат) – від 1 до 10 балів.

Доповідь : максимум 5 балів

Бали	Пояснення
5	Здобувач має високий рівень знань і розуміння основного матеріалу; ознайомлений із основними бібліографічними джерелами та судовою практикою, виконує необхідні дослідження, демонструє відмінне розуміння теми, проводить аналіз на високому рівні, дає чіткі, добре структуровані відповіді.
4	Здобувач має хороший рівень знань і розуміння основного матеріалу; ознайомлений із основними бібліографічними джерелами, судовою практикою, показує добре розуміння теми та

	може відповідати на запитання як викладача, так і студентів.
3	Здобувач має базові знання та розуміння основного матеріалу; частково ознайомлений із основними бібліографічними джерелами, показує базове розуміння питань, що стосуються курсу, може відповідати на запитання як викладача, так і студентів.
від 1 до 2	Здобувач демонструє обмежені знання з проблематики навчальної дисципліни, дає відповіді на запитання як викладача, так і студентів з теми

Експрес-опитування: максимум 5 балів

Бали	Пояснення
5	Здобувач правильно вживає правничу термінологію; провів збір та інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел, у тому числі і судову практику та надав повну, обґрунтовану відповідь з коротким висновком щодо окремої проблеми з достатньою аргументацією
4	Здобувач загалом правильно вживає правничу термінологію, проте є неточності у вживанні; провів збір та інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел, однак надав неповну відповідь з коротким висновком щодо окремої проблеми, який містить окремі неточності; є поодинокі недоліки у послідовності викладу матеріалу
3	Здобувач допускає помилки у вживанні правничої термінології; провів збір та неповний аналіз матеріалів та надав фрагментарну відповідь з коротким висновком щодо окремої проблеми, який містить окремі неточності; наявні недоліки у послідовності викладу матеріалу
від 1 до 2	Здобувач допускає суттєві помилки у вживанні правничої термінології; провів неповний збір та аналіз матеріалів та надав фрагментарну відповідь з коротким висновком щодо окремої проблеми, який містить юридичні помилки; є суттєві помилки та недоліки в послідовності викладу матеріалу.

Розв'язання кейса (задачі): максимум 5 балів

Бали	Пояснення
5	Здобувач вірно застосовує набуті знання для аналізу практичних проблем та у різних правових ситуаціях, виокремлює юридично значущі факти, формулює обґрунтовані правові висновки; правильно вживає правничу термінологію
4	Здобувач вірно застосовує набуті знання для аналізу практичних проблем та у різних правових ситуаціях, виокремлює юридично

	значущі факти, формулює обґрунтовані правові висновки; є окремі помилки у використанні правничої термінології
від 1 до 3	Наявні помилки у застосуванні здобувачем набутих знань для аналізу практичних проблем та у різних правових ситуаціях; здобувач частково виокремлює юридично значущі факти, не формулює обґрунтовані правові висновки; є істотні помилки у використанні правничої термінології

Тестування: максимум 5 балів

Форми тестів:

Вибір однієї правильної відповіді – максимум 1 бал, якщо здобувач обрав вірну відповідь, 0 балів – якщо неправильну.

Встановлення відповідності – максимум 2 бали, якщо здобувач встановив всі відповідності вірно; якщо здобувачем не встановлено всі відповідності вірно – 0,5 бали за кожен вірно встановлену відповідність;

Встановлення правильної послідовності – максимум 3 бали, якщо здобувач встановив правильно всю послідовність, якщо здобувачем не встановлено всю послідовність правильно – 0,5 бали за кожен вірно встановлену послідовність.

Наукова робота: максимум 10 балів

Бали	Пояснення
10	Здобувач правильно вживає правничу термінологію; провів збір матеріалів за темою наукової роботи з різних джерел, провів інтегрований аналіз цих матеріалів, виокремив юридично значущі факти і сформулював обґрунтовані правові висновки; наукова робота містить коректне посилання на використані джерела; виклад – логічний; аргументовано відповів на поставлені запитання за результатами презентації наукової роботи.
9	Здобувач правильно вживає правничу термінологію; провів збір матеріалів за темою наукової роботи з різних джерел, провів інтегрований аналіз цих матеріалів, виокремив юридично значущі факти і сформулював обґрунтовані правові висновки; є поодинокі недоліки в оформленні використаних джерел та/або послідовності викладу матеріалу; аргументовано відповів на поставлені запитання за результатами презентації наукової роботи
8	Наявні неточності у вживанні здобувачем правничої термінології; провів збір матеріалів за темою наукової роботи з різних джерел, провів інтегрований аналіз цих матеріалів, виокремив юридично значущі факти і сформулював обґрунтовані правові висновки, які містять окремі неточності; є недоліки в оформленні використаних джерел та/або послідовності викладу матеріалу; відповіді здобувача на поставлені запитання за результатами презентації наукової роботи є частково аргументованими

від 1 до 7	Наявні неточності у вживанні здобувачем правничої термінології; провів частковий збір матеріалів за темою наукової роботи, в тому числі використовуючи доступні інформаційні технології, провів фрагментарний аналіз цих матеріалів, частково виокремив юридично значущі факти і сформулював правові висновки, які недостатньо обґрунтовані; є недоліки в оформленні використаних джерел та/або послідовності викладу матеріалу; відповіді здобувача на поставлені запитання за результатами презентації наукової роботи неаргументовані.
------------	---

Наукова робота здобувача, яка не відповідає зазначеним критеріям не зараховується.

Самостійна робота

Бали	Критерії та показники оцінки діяльності здобувача освіти
25	Завдання для самостійної роботи виконані в повному обсязі, змістовно, обґрунтовано, із наведенням прикладів, з застосуванням методу аналізу та творчого підходу. Здобувач освіти працює з науковою літературою, оцінює риторичні та комунікативні явища; робить висновки; вміє формулювати та обґрунтовувати власну позицію; володіє правилами підготовки виступів, доповідей; креативно підходить до їх підготовки; прагне до самовдосконалення і саморозвитку
20	Завдання до самостійної роботи виконані в повному обсязі, змістовно, обґрунтовано, але з певними помилками щодо викладу матеріалу та без наведення прикладів до окремих фактів і явищ. Здобувач освіти працює із запропонованою науковою літературою; робить висновки; володіє правилами підготовки виступів, доповідей, бесід і втілює їх у практику. Однак у процесі відтворення самостійно дібраного матеріалу простежується брак власних суджень, прояву креативності та ініціативності.
15	Завдання для самостійної роботи виконані в повному обсязі, але з порушенням логіки й послідовності викладу матеріалу та без прикладів. У роботі допускаються помилки, неточне вживання термінів. Студент працює із запропонованою науковою літературою, але аналізує її примітивно, без висвітлення власної позиції; володіє правилами написання та підготовки виступів, доповідей, але втілює їх у практику допускаючи грубі помилки та уникаючи використання термінології
10	Завдання для самостійної роботи виконані не в повному обсязі, частково самостійно і за певним зразком. Студент володіє матеріалом на початковому рівні, викладає його хаотично і необґрунтовано; має фрагментарні навички роботи з науковими джерелами і не вміє робити висновки; володіє правилами

	написання та підготовки виступів, доповідей, але не втілює їх у практику; комунікативні навички мають низький рівень розвитку.
5	Виконано менше половини завдань для самостійної роботи. Матеріал фрагментарний, не систематизований, порушена структура викладу, відсутні приклади. Основу складають необґрунтоване копіювання чужих думок, позицій. Студент не вміє працювати з науковими джерелами і робити власні висновки, не володіє правилами написання та підготовки виступів, доповідей, відсутній творчий компонент цього виду діяльності; комунікативні вміння і навички мають низький рівень розвитку.

Розподіл балів

	Тема	Кількість балів під час аудиторних занять	Контроль самостійної роботи
Поточний контроль	Тема 1.	5	25
	Тема 2.	5	
	Тема 3.	5	
	Тема 3.	5	
	Тема 4.	10	
	Тема 5.	10	
	Тема 6.	5	
	Тема 7.	5	
	Тема 8.	10	
	Тема 9.	5	
Тема 10.	10		
Сума		75	
Загальна сума			100

Шкала оцінювання підсумкового контролю: національна та ЄКТС

<i>За шкалою ЄКТС</i>	<i>За 100-бальною шкалою</i>	<i>За національною шкалою (форма контролю – диф. залік)</i>	<i>Пояснення</i>
A	90-100	відмінно	Кредити зараховано. Контрольні заходи виконані лише з незначною кількістю помилок

B	82-89	добре	Кредити зараховано. Контрольні заходи виконані вище середнього рівня з кількома помилками.
C	74-81		Кредити зараховано. Контрольні заходи виконані правильно з незначною кількістю суттєвих помилок.
D	64-73	задовільно	Кредити зараховано. Контрольні заходи виконані нижче середнього рівня, але зі значною кількістю помилок.
E	60-63		Кредити зараховано. Виконання контрольних заходів задовольняє мінімальним критеріям.
FX	35-59	незадовільно з можливістю повторного складання	Кредити не зараховано. Здобувачу надається можливість скласти визначені контрольні заходи для поліпшення підсумкової оцінки
F	1-34	незадовільно з повторним вивченням курсу	Кредити не зараховано. Здобувач повинен повторно освоювати навчальний матеріал дисципліни

5. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами діагностики результатів навчання дисципліни «Фінансове право» можуть бути: усний, письмовий, тестовий контроль, розв'язання кейсів (задач), написання наукової роботи.

Оцінювання усних відповідей на семінарських заняттях, а також результатів презентації за матеріалами наукової доповіді відбувається безпосередньо після їх завершення.

Кейс (задача) вирішується на семінарському занятті. Аналіз помилок та результати оголошуються на наступному занятті.

Оцінювання здійснюється впродовж семестру усіх видів робіт за накопичувальною системою, включаючи і самостійну роботу здобувача освіти. Викладач виставляє у визначений термін кількість одержаних за підсумками поточного оцінювання балів і вносить їх у документи обліку успішності здобувачів освіти.

6. Програма навчальної дисципліни

Програма навчальної дисципліни «Фінансове право» складається з 10 тем:

Тема 1. Правові основи фінансової діяльності держави та органів місцевого самоврядування.

Тема 2. Фінансове право України як галузь національного права України.

Тема 3. Органи державного управління фінансами та органи фінансового контролю.

Тема 4. Правові засади фінансового контролю в Україні.

Тема 5. Відповідальність за порушення фінансового законодавства

Тема 6. Бюджетне право. Бюджетна система України.

Тема 7. Бюджетний процес в Україні.

Тема 8. Правове регулювання публічних доходів.

Тема 9. Правове регулювання державних видатків і кошторисно-бюджетного фінансування.

Тема 10. Правові основи державного кредиту. Державний борг.

6.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Правові основи фінансової діяльності держави та органів місцевого самоврядування

Сутність та визначення поняття «фінанси». Призначення та функції фінансів. Приватні та публічні (державні та органів місцевого самоврядування) фінанси. Фінансові ресурси та їх види. Поняття фінансової системи. Структурні елементи фінансової системи держави. Особливості фінансової системи України в сучасний період. Фінансова політика держави. Поняття та зміст публічної фінансової діяльності. Значення та організаційно-правові особливості фінансової діяльності держави та органів місцевого самоврядування. Принципи публічної фінансової діяльності. Правові форми і методи фінансової діяльності держави та органів місцевого самоврядування. Повноваження органів державної влади загальної та спеціальної компетенції, а також органів місцевого самоврядування у фінансової діяльності.

Тема 2. Фінансове право України як галузь національного права України

Характеристика відносин, що становлять поняття фінансового права, його місце в національній системі права. Предмет та метод фінансового права як галузі права. фінансово-правового регулювання. Система фінансового права. Інститути фінансового права. Загальна частина фінансового права. Особлива частина фінансового права. Джерела фінансового права: поняття та їх класифікація. Конституція України як основне джерело фінансового права. Фінансово-правові акти. Поняття, ознаки та структура фінансово-правових норм. Особливості та класифікація фінансово-правових норм. Види фінансово-правових норм. Реалізація фінансово-правових норм.

Поняття та особливості фінансових правовідносин. Види. Фінансові правовідносини, їх суб'єкти, об'єкт, зміст та види. Права та обов'язки учасників

фінансових правовідносин. Виникнення, зміна та припинення фінансових правовідносин.

Тема 3. Органи державного управління фінансами та органи фінансового контролю

Поняття та принципи управління державними фінансами. Система органів управління державними фінансами. Система органів фінансового контролю. Повноваження Верховної Ради України щодо затвердження Державного бюджету України та бюджетної системи; системи оподаткування; статусу національної та іноземних валют; основ створення і функціонування фінансового, грошового, інвестиційного ринків; порядку утворення і погашення державного внутрішнього та зовнішнього боргу.

Повноваження в сфері фінансового контролю Рахункової палати України (об'єкт контролю, методи контролю, заходи впливу на порушників).

Повноваження Кабінету Міністрів України в сфері управління фінансами щодо забезпечення провадження фінансової, цінової, інвестиційної політики; розробки проєкту Державного бюджету України, забезпечення виконання бюджету, підготовки звіту про його виконання.

Повноваження органів місцевого самоврядування в сфері публічних фінансів. Право органів місцевого самоврядування на бюджет та його нормативно-правове забезпечення.

Повноваження Міністрів фінансів України в сфері фінансового контролю.

Повноваження Державної казначейської служби України в сфері фінансового контролю.

Повноваження Державної податкової служби України та Державної митної служби України в сфері фінансового контролю.

Повноваження в сфері фінансового контролю та управління фінансами позабюджетними фондами: Пенсійний фонд України, Фонд соціального страхування України, Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття.

Повноваження в сфері фінансового контролю органів Державної аудиторської служби України (об'єкт контролю, методи контролю, заходи впливу на порушників вимог законодавства).

Тема 4. Правові засади фінансового контролю в Україні

Поняття, організаційно-правовий механізм і призначення фінансового контролю. Фінансовий контроль як засіб забезпечення законності та фінансової дисципліни. Поняття та суть фінансового контролю. Завдання, об'єкти та суб'єкти фінансового контролю. Поняття методів і форм фінансового контролю. Сутність ревізії як методу фінансового контролю та види ревізій. Сутність перевірки як методу фінансового контролю та види перевірок. Система органів державного фінансового контролю. Особливості фінансового контролю органів місцевого самоврядування. Система

внутрішньогосподарського контролю. Поняття аудиту як фінансового контролю. Види аудиторського контролю.

Тема 5. Відповідальність за порушення фінансового законодавства

Загально-правовий зміст юридичної відповідальності суб'єктів фінансового права. Поняття та склад фінансового правопорушення. Суб'єкти фінансового правопорушення. Об'єкт правопорушення, яке скоюють суб'єкти фінансового права. Види юридичної відповідальності за порушення фінансового законодавства та їх особливості.

Характеристика юридичної відповідальності за порушення бюджетного, податкового, банківського, валютного законодавства України та законодавства у сфері страхування.

Порушення, що мають місце у сфері формування та виконання бюджету. Податкові правопорушення. Порушення у сфері діяльності банківських установ. Правопорушення на валютному та страховому ринках.

Тема 6. Бюджетне право. Бюджетна система України

Поняття та значення бюджету. Бюджет як економічна категорія. Бюджет як правова категорія. Функції бюджету. Особливості бюджетного законодавства України. Бюджетний кодекс як джерело бюджетного права. Загальна частина бюджетного кодексу. Особлива частина бюджетного кодексу. Загальний і спеціальний фонди бюджету. Позабюджетні фонди. Резервний фонд бюджету. Порядок використання коштів із резервного фонду.

Поняття та особливості бюджетного права в Україні. Бюджетно-правові відносини, їх особливості та види. Суб'єкти бюджетних правовідносин. Поняття та види бюджетно-правових норм. Поняття бюджетного устрою.

Поняття бюджетної системи. Склад бюджетної системи України. Поняття місцевого бюджету. Принципи бюджетної системи України. Особливості зведеного бюджету. Бюджетна класифікація, її поняття та основні елементи. Доходи та видатки бюджету, їх класифікація. Поняття та сутність бюджетного дефіциту і профіциту. Залишок бюджетних коштів.

Поняття бюджетних повноважень та їх види. Міжбюджетні відносини в Україні. Сутність та методи бюджетного регулювання держави. Поняття та види міжбюджетних трансфертів.

Тема 7. Бюджетний процес в Україні

Поняття, сутність та особливості бюджетного процесу. Поняття бюджетного періоду та бюджетного циклу. Особливості стадій бюджетного процесу. Склад учасників бюджетного процесу. Розпорядники бюджетних коштів та їх повноваження. Бюджетні запити. Бюджетні призначення та бюджетні асигнування. Основні напрямки бюджетної політики на наступний бюджетний період. Перелік документів до проекту закону про Державний

бюджет України. Порядок розгляду, затвердження та організаційно-правового забезпечення виконання Державного бюджету України. Поняття місцевих бюджетів і бюджетів органів місцевого самоврядування. Особливості бюджетного процесу на місцевому рівні. Юридична база та порядок контролю виконання і звітності про виконання Державного та місцевих бюджетів.

Тема 8. Правове регулювання публічних доходів

Поняття та сутність публічних доходів, правові основи їх встановлення та стягнення. Поняття державних доходів та їх види. Місцеві доходи. Поняття доходів бюджетів. Особливості класифікації публічних доходів. Система публічних доходів.

Визначення поняття «податок». Податки та їх характерні ознаки. Функції податків. Податкові доходи. Поняття податкового платежу та збору. Види неподаткових доходів. Податкова система України та її принципи. Класифікація податків. Загальнодержавні та місцеві податки і збори. Прямі і непрямі податки. Види податків залежно від платника.

Сутність та завдання податкового права як елементу фінансового права. Поняття та види податкових правовідносин та податкових норм. Податковий кодекс України як джерело податкового права. Юридичний склад податку. Платник податку. Об'єкт оподаткування. База оподаткування. Ставка податку. Податковий період. Порядок обчислення податку.

Тема 9. Правове регулювання державних видатків і кошторисно-бюджетного фінансування

Поняття публічних видатків, особливості правового регулювання відносин у галузі видатків. Поняття витрат держави, їх характерні особливості та принципи фінансування. Особливості витрат держави в нових умовах господарювання. Поняття та принципи бюджетного фінансування.

Основні принципи, методи та джерела фінансування галузей народного господарства. Порядок фінансування промисловості і капітальних вкладень. Проектно-кошторисна документація. Джерела фінансування капітальних вкладень.

Поняття та сутність кошторисно-бюджетного фінансування, принципи та об'єкти фінансування. Кошторис як основний фінансовий план витрат бюджетної установи. Правове значення кошторису витрат бюджетної установи на її утримання, порядок розробки та застосування. Види кошторисів витрат.

Порядок фінансування соціально-культурних заходів і соціального захисту населення. Порядок фінансування охорони здоров'я та фізичної культури. Порядок фінансування обороноздатності держави. Порядок фінансування державних органів законодавчої і виконавчої влади.

Тема 10. Правові основи державного кредиту. Державний борг

Поняття й ознаки публічного кредиту. Сутність державного кредиту, його принципи і форми. Визначення відмінностей між державним та банківським кредитом. Поняття державних і місцевих запозичень. Інститут державних і місцевих запозичень. Принципи державних і місцевих запозичень.

Державний і муніципальний борги. Види і форми державного боргу. Управління державним і місцевим боргом. Нормативно-правове забезпечення відносин у галузі державного боргу. Поняття державних позик. Облігації внутрішніх державних позик та їх види. Облігації зовнішніх державних позик та їх види. Казначейські зобов'язання. Порядок здійснення запозичень до місцевих бюджетів України. Облігації місцевих позик.

6.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин				
	Усього	у тому числі			
		Лекції	Практичні	Консультації	Самостійна робота
Тема 1. Правові основи фінансової діяльності держави та органів місцевого самоврядування.	12	2	2	-	8
Тема 2. Фінансове право України як галузь національного права України.	8	2	2	-	4
Тема 3. Органи державного управління фінансами та органи фінансового контролю.	10	2	2	-	6
Тема 4. Правові засади фінансового контролю в Україні.	8	2	2	-	4
Тема 5. Відповідальність за порушення фінансового законодавства.	8	2	2	-	4
Тема 6. Бюджетне право. Бюджетна система України.	10	2	2	-	6
Тема 7. Бюджетний процес в Україні.	8	2	2	2	4
Тема 8. Правове регулювання публічних доходів.	8	2	2	-	4
Тема 9. Правове регулювання державних видатків і кошторисно-бюджетного фінансування.	8	2	2	-	4

Тема 10. Правові основи державного кредиту. Державний борг.	8	2	2	-	4
Усього годин	90	20	20	2	48

6.3. Теми семінарських/практичних занять

№ з/п	Тема	Кількість годин
1.	Тема 1. Правові основи фінансової діяльності держави та органів місцевого самоврядування.	2
2.	Тема 2. Фінансове право України як галузь національного права України.	2
3.	Тема 3. Органи державного управління фінансами та органи фінансового контролю.	2
4.	Тема 4. Правові засади фінансового контролю в Україні.	2
5.	Тема 5. Відповідальність за порушення фінансового законодавства.	2
6.	Тема 6. Бюджетне право. Бюджетна система України.	2
7.	Тема 7. Бюджетний процес в Україні.	2
8.	Тема 8. Правове регулювання публічних доходів.	2
9.	Тема 9. Правове регулювання державних видатків і кошторисно-бюджетного фінансування.	2
10.	Тема 10. Правові основи державного кредиту. Державний борг.	2
	Разом	20

7. Рекомендовані джерела інформації

Законодавство України у сфері фінансового права

1.1. Нормативна база

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96%D0%B2%D1%80#Text> .
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 р. № 8073-Х. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text> .
3. Бюджетний кодекс України: Закон України від 08.07.2010 р. № 2456-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text> .
4. Податковий Кодекс України: Закон України від 02.12.2010 р. № 2755- VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> .
5. Митний кодекс України: Закон України від 13.03.2012 р. № 4495-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text> .
6. Цивільний кодекс України: Закон України від 16 .01.2003 р. № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> .
7. Про збір і облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 08.07.2010 р. № 2464-V. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2464-17#Text> .

8. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України від 21.12.2017 р. № 2258-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text>.
9. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 27.10.2010 р. № 794-VII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18#Text>.
10. Про центральні органи виконавчої влади: Закон України від 17.03.2011 р. № 3166-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3166-17#Text>.
11. Про Регламент Верховної Ради України: Закон України від 10.02.2010 р. № 1861-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-17#Text>.
12. Про Рахункову палату: Закон України від 02.07.2015 р. № 576-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/576-19#Text>.
13. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 23.09.1999 р. № 1105-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14#top>.
14. Про Державний бюджет України на 2025 рік: Закон України від 19.11.2024 р. № 4059-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4059-20#Text>.
15. Про затвердження Положення про Міністерство фінансів України: Постанова Кабінету Міністрів України від 20.08.2014 р. № 375. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/375-2014-%D0%BF#Text>.
16. Про затвердження положень про Державну податкову службу України та Державну митну службу України: Постанова Кабінету Міністрів України від 06.03.2019 р. № 227. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/227-2019-%D0%BF#n15>.
17. Деякі питання здійснення державного фінансового контролю в умовах воєнного стану: Постанова Кабінету Міністрів України від 07.05.2022 р. № 561. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/561-2022-%D0%BF#Text>.
18. Про затвердження Положення про Пенсійний фонд України: Постанова Кабінету Міністрів України від 23.07.2014 р. № 280. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280-2014-%D0%BF#Text>.

1.2. Основна література:

1. Андрущенко Г. С., Коваленко А. А., Савченко Л. А. Фінансово-контрольне право : підручник. К. : Юрінком Інтер. 2021. 348 с.
2. Іванський А.Й. Адміністрування публічних фінансів : навчально-методичний посібник. Х. : Гельветика. 2022. 124 с.
3. Мандриченко Ю.С. Правові гарантії діяльності органів фінансового контролю в Україні : монографія. К. : ЦУЛ. 2020. 200 с.
4. Музика-Стефанчук О.А., Якимчук Н.Я. Сучасне фінансове право. Право публічних фінансів : підручник. К.: АртЕк, 2024. 656 с. URL: https://fpk.in.ua/images/biblioteka/4fmb_pravo/Pidruchnyk_FP_2024-szhatyv.pdf
5. Тетарчук І.В. Фінансове право : навчальний посібник для підготовки до іспитів. К. : ЦУП. 2022. 160 с.

6. Фінансове право : підручник / за ред. Т.Є. Кагановської, М. П. Кучерявенка; Харків. Нац. ун-т ім. В.Н. Каразіна ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Х. : Право, 2022. 432 с.
7. Фінансове право (схеми) / за ред. І.М. Бондаренко та Т.Є. Кагановської. Х.: Право, 2022. 276 с.
8. Фінансове право : посіб. для підгот. до іспитів / Д. О. Білінський, І.М. Бондаренко, О.О. Головашевич та ін. ; за ред. О.О. Головашевича. Х. : Право. 2020. 268 с.
9. Фінансове право : підручник / [О. О. Дмитрик, К. В. Єфремова, А. М. Котенко та ін.] ; за ред. О. О. Дмитрик ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків : Право, 2024. 704 с.
10. Фінансові послуги : підручник / О.О. Дмитрик, Є.О. Алісов, Н.М. Ковалко та ін. ; за ред. О. О. Дмитрик. Х. : Право. 2023. 408 с.
11. Фінансове право: підручник / за заг. ред. С.С. Вітвіцького. Львів : Видавець ФОП Марченко Т.В., 2024. 332 с.
12. Gerchakivsky, S., & Sidliar, V. Tax evasion of small and medium-sized businesses: peculiarities of schemes in the EU and projection on Ukraine. *Finance of Ukraine*. 2024. № 4. С. 109-126. DOI: <https://doi.org/10.33763/finukr2024.04.109>
13. Барановський О. Фінансова безпека критичної інфраструктури. *Фінанси України*. 2024. № 12. С. 7-24. DOI: <https://doi.org/10.33763/finukr2024.12.007>.
14. Бачинський В.І., Помулева В.М. Податкова декларація з податку на прибуток: проблеми форми та змісту. *Інноваційна економіка*. 2024. № 1. С. 188-195. DOI: <https://doi.org/10.37332/2309-1533.2024.1.22>
15. Богданова О. С. Функції аудиторських фірм як суб'єктів первинного фінансового моніторингу. *Фінанси України*. 2024. № 2. С. 44-59. DOI: <https://doi.org/10.33763/finukr2024.02.044>
16. Глух М., Ковалко Н. Державний фінансовий аудит як різновид фінансового контролю. *Актуальні проблеми правознавства*. 2022. № 1 (29). С. 25–31. URL: <https://lib.duan.edu.ua/index.php/en/resources/personal-e-resources/e-library/10-pravo/1171-aktualni-pytannia-inozemnoi-filolohii-14-11>
17. Дем'янишин В.Г., Шмигель О.Є. Інноваційні інструменти казначейського обслуговування місцевих фінансів. *Інноваційна економіка*. 2024. № 4. С. 181-190. DOI: <https://doi.org/10.37332/2309-1533.2024.4.22>.
18. Кудряшов В. Ресурсне забезпечення фінансування державного бюджету. *Фінанси України*. 2024. № 11. С. 7-30. DOI: <https://doi.org/10.33763/finukr2024.11.007>
19. Левицька С. О. Ризики якості аудиторських послуг. *Фінанси України*. 2024. № 2. С. 101-114. DOI: <https://doi.org/10.33763/finukr2024.02.101>
20. Макаренко О., Шевкун Т., Шелудько Н. Пенсійна система України в умовах соціально-економічної незбалансованості. *Фінанси України*. 2024. № 12. С. 25-36. DOI: <https://doi.org/10.33763/finukr2024.12.025>

21. Овчарик Р. Ю., Назарова К. О., Негоденко В. С., Копотієнко Т. Ю. Аудит оподаткування в системі незалежного економічного контролю в умовах воєнного стану: суть, проблеми, перспективи. *Фінанси України*. 2024. № 2. С. 115-128. DOI: <https://doi.org/10.33763/finukr2024.02.115>
22. Одинак О., Голота Н. Захист прав споживачів фінансових послуг в умовах воєнного стану. *Актуальні проблеми правознавства*. 2022. № 1 (29). С. 43–48. URL: <http://app.wunu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/06/1-2022-1.pdf>.
23. Радіонов Ю. Управління видатками бюджету у воєнний час. *Фінанси України*. 2024. № 10. С. 7-29. DOI: <https://doi.org/10.33763/finukr2024.10.007>.
24. Терещенко О., Зимовець В. Розвиток накопичувального пенсійного забезпечення в Україні: перспективи та обмеження. *Фінанси України*. 2024. № 10. С. 127-128. URL: <https://finukr.com.ua/index.php/journal/article/view/87/74>.
25. Шаповалова А. П., Кузьменко О. П. Фінансова та податкова звітність в умовах воєнного часу: ключові зміни та послаблення. *Економіка та держава*. 2022. № 8. С. 105-110. URL: <https://nayka.com.ua/index.php/economy/article/view/401>.
26. Шмигель О.Є. Місцеві фінанси України в умовах воєнного стану: виклики та шляхи подолання кризових явищ. *Інноваційна економіка*. 2024. № 3. С. 119-124. URL: <http://inneco.org/index.php/innecoua/article/view/1284/1456>.
27. Щербакова О. Сутність та зміст кліматичного фінансування. *Фінанси України*. 2024. № 10. С. 67-85. DOI: <https://doi.org/10.33763/finukr2024.10.067>.
28. Юшко С. Прозорі бюджети як передумова ефективного контролю державних фінансів в умовах процесів децентралізації в Україні. *Фінанси України*. 2024. № 4. С. 25-39. DOI: <https://doi.org/10.33763/finukr2024.04.025>
29. Інформація про фіскальні ризики (включаючи умовні зобов'язання та квазіфіскальні операції) та їх вплив на показники державного бюджету у 2025 році. URL: <https://mof.gov.ua/uk/zvity>.

1.3. Інформаційні ресурси:

1. <https://www.kmu.gov.ua/> - офіційний сайт Кабінету Міністрів України.
2. <https://mof.gov.ua/uk/> - офіційний сайт Міністерства фінансів України.
3. <https://bank.gov.ua/> - офіційний сайт Національного банку України.
4. <https://www.rada.gov.ua/> - офіційний сайт Верховної Ради України.
5. <http://rp.gov.ua/About/RegulatoryDoc/> - офіційний сайт Рахункової палати
6. <https://www.treasury.gov.ua/> - офіційний сайт Державної казначейської служби України
7. <https://tax.gov.ua/> - офіційний сайт Державної податкової служби України
8. <https://customs.gov.ua/> - офіційний сайт Державної митної служби України

9. <https://dasu.gov.ua/> - офіційний сайт Державної аудиторської служби України
10. <https://www.pfu.gov.ua/pro-pfu/polozhennya-pro-fond/> - офіційний сайт Пенсійного фонду України